

Van Ditshuizen: van brouwer tot ijzergieter

Claes, oudste stamvader van de Van Ditshuizens, was stadsbrouwer van Zevenaar aan de Markt. Bier of mol was in zijn dagen, bij gebrek aan helder drinkwater, volksdrank nummer een. Het bevatte dan ook maar weinig alcohol. Claes kwam uit Duitsland en zijn naam werd in Zevenaar op de wonderlijkste manieren geschreven: als Clais von Dittingheusen, Van Dedickhuisen, Van Didditshausen, Von Ditzhausen. Ook nu nog bestaan veel verschillende schrijfwijzen van de naam.

Claes staat aan het begin van een familie, die in en buiten Gelderland zeer veel belangrijke posten op zeer verschillende terreinen bekleedde en nog bekleedt en nauw verwant is met tal van andere vooraanstaande geslachten.

Waar Claes precies vandaan kwam blijft een vraag. Bij Wuppertal ligt een plaatsje Dietzhousen, maar soortgelijke namen komen in Duitsland meer voor. In 1631 wordt hij burger van Zevenaar. Als in 1638 het nieuwe stadhuys aan de Markt in Zevenaar gereed is, gaat men de metboom nmaken bij de 'nieuwe brouwer Claes'. Rond 1640 trouwt hij met Derricksen van Lendt, dochter uit een oud Liemers geslacht. Hij behoort alras tot de goeode burgers en is een tijd armeester van de hervormde kerk. Van zijn nazaten in Zevenaar is een familie wapen bekend, dat een grote bloem vertoont, mogelijk de Gelderse roos.

Na Claes' dood in 1684 gaat het bierbrouwen nog generaties lang van vader op zoon over. Ook diverse herenhuizen en herbergen bezit de familie Van Ditshuysen in Zevenaar. Als de koning van Holland het stadje in juli 1808 bezoekt, vertoef het gevolg in de herbergen van Nicolaas en Jan Hendrik van Ditshuysen, maar op betaling van dit vererende logies moeten ze negen maanden wachten. Claes heeft vier kinderen: Mat-

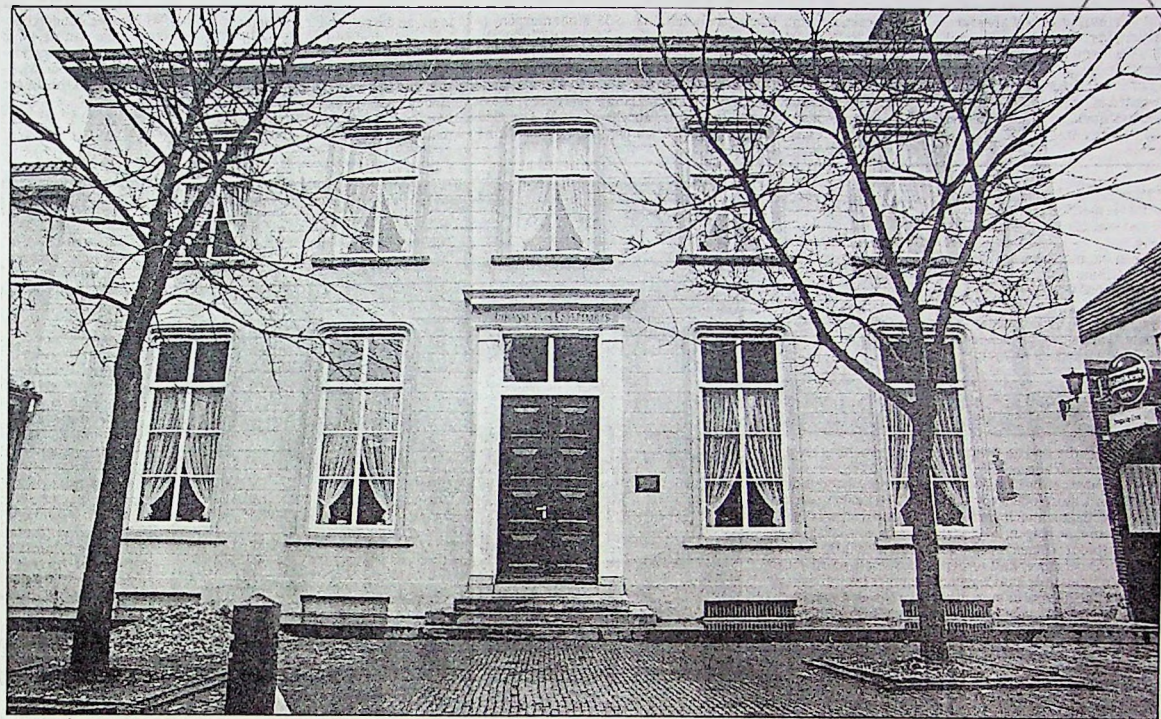
thias, Jan, Hendrick en Idtjen. Jan (1642-1707) is de stamvader van alle nu bekende Van Ditshuysens. Eind achttiende eeuw zijn alle naamenoten uit Zevenaar verdwenen, behalve deze Jan, die de bierbrouwerij voortzet. Zijn kleinzoon heet weer Jan (1731-1798). Hij trouwt in 1759 met Petronella Kruys. Met hun drie zoons splitst de familie zich in drie grote takken.

De oudste tak is die van Jan Nicolaas van Ditzhuysen (Ditshuizen) die een logement heeft aan de Markt in Zevenaar en 'foezel' stoekt. Hij redt mensen bij de watersnood in 1809, is landbouwer en kapitein van de Zevenaarse schutterij. Zijn nageslacht woont in o.a. Zeddam en Arnhem.

Theodorus Jacobus van Ditzhuysen (geb. 1885 in 's-Heerenberg, overleden 1970) was architect en betonfabrikant in Zeddam, wethouder van Bergh en Gelders statenlid. Hij trouwde met de dochter van hotelhouder Bruins van 't Montferland. In Zeddam is het bedrijf van Van Ditzhuysen Bouwmaterialen nog altijd gevestigd. Een zus van de huidige eigenaar Theo van Ditzhuysen (1938) is Ireen van Ditzhuysen (1941), journaliste in Amsterdam, bekend van haar indringende tv-reportages over o.a. minderheden.

De middelste tak, die van Jan Hendrik van Ditzhuysen, verspreidde zich via 's-Heerenberg en vervolgens Terborg over Nederland (Arnhem, Doetinchem, Dordrecht), Frankrijk, Engeland, Zuid-Afrika en Duitsland. In 's-Heerenberg bezat de familie na 1844 het huidige Johannes van Esserenhuis, een groot voormaam pand aan de Markt tegenover het stadhuys. Willem van Ditzhuysen was algemeen rentmeester van Huis Bergh en Gelders statenlid. Zijn zoon Edmund bleef op het Van Esserenhuis wonen. Van hem gaat het verhaal dat hij eens ruzie had met de pastoor van 's-Heerenberg, die hem in de hoogmis kletsnat zegende met wijwater. De wraak bleef niet uit: de volgende zondag zette Edmund in de kerk zijn paraplu op.

Willem's zoon Gustaaf (1829-1900) wordt directeur van de ijzergieter-

♦ Het Johannes van Esserenhuis in 's-Heerenberg werd midden vorige eeuw bewoond door het gezin van Willem van Ditzhuysen, rentmeester van Huis Bergh. (Foto Hans Groene)

rij Vulcaansoort in Terborg en woont in het huis Vulcaansoort. Hij breidde de fabriek enorm uit. In 1899 levert Vulcaansoort elektriciteit aan het stadje Terborg. Zijn zoon Henri (1865-1940) neemt de fabriek over. Hij is ook wethouder van Wisch. Als hij in 1926 afscheid neemt van Vulcaansoort is het zwart van de mensen. Hij is geliefd, maar toch moet hij een drifdig manneke zijn geweest. Zo is van hem bekend dat hij zijn medewerker Steverink, die hem tegen-

spreekt, een groot dik kasboek naar het hoofd gooit. Later erkent hij zijn ongelijk. Huis en fabriek Vulcaansoort zijn inmiddels geheel van de aardbodem verdwenen.

Vandits

De jongste tak Van Ditzhuysen (Ditzhuysen) kwam terecht in Zevenaar, Duiven, Groesbeek, Arnhem, Apeldoorn, Nijmegen, Den Haag en Australië, waar een tak als 'Vandits', voortleeft

Het zwerven blijkt een familiekenmerk, aldus ing H.C.F.G. van Ditzhuysen uit Arnhem, die in 1985 de familiegenealogie in boekvorm uitgaf. Op de omslag slaat een kleurig communieprentje met de H. Antonius op naam van Anna Dishesen uit 1766, dat de auteur door een louter toeval van zijn schoonvader kreeg. De genealoog, geboren 1914, was hoofdengineer bij Akzo Engineering en stamt uit de middelste tak. De familiegenealogie

bevat zeer boeiende zaken. Zoals een geruchtmakende gifmoord in 1874, gepleegd door de Zevenaarse herbergier J.H. Thuis, die zijn vrouw met rattekruid vergiftigde om met Leentje van Ditzhuysen te kunnen trouwen. Het vergif zou hij door de suiker hebben gemengd; zijn vrouw Bartje was erg gek op zoetigheid. De boosaardige echtgenoot overleed in de gevangenis in Leeuwarden in 1877. Zelfs de legendarische leugenba-

ron Karl Friedrich Hieronymus Freilherr von Münchhausen Herr von Bodenwerder ('Baron van Münchhausen') komt in een van de kwartierstaten voor. Zijn weduwe Bernhardine Friderica Louise Brunsich Edle von Brun trouwde namelijk in 1800 met mr. A.S.F. de Both, drost en baljuw in Didam; hun kleindochter Clementine de Both was getrouwd met Gustaaf van Ditzhuysen, die we hieboven tegenkwamen als directeur-eigenaar van Vulcaansoort.

58 20-1-1995